บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ระบบส่งเสริมการเกษตรจังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิต ชุมชนเข้มแข็ง และมีทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ดี การวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มบุคคลเป้าหมาย ได้แก่ ข้าราชการและลูกจ้าง ในสำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ การรายงานผลใช้วิธีร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและเรียบเรียงเป็นคำบรรยาย การดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน มกราคม 2542 ถึง มีนาคม 2545

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบระบบส่งเสริมการเกษตรประกอบด้วย การวางแผน, การปฏิบัติงานในพื้นที่, การควบคุมงาน และการประเมินระบบการทำงาน สรุปได้ดังนี้ 1. การวางแผน สำนักงานเกษตรจังหวัดจะต้องนำนโยบายการพัฒนาการเกษตรของรัฐบาล และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนนโยบายการพัฒนาการเกษตรของจังหวัด มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายการทำงาน โดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งและพัฒนาองค์กรเกษตรกร สำหรับการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติด้วยวิธีให้เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จัดทำแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำปีให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานประจำปีขององค์กรเกษตรกรภายในตำบลที่รับผิดชอบ รวมทั้งการวางเป้าหมายการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรทั้งระดับอำเภอและจังหวัด 2. การปฏิบัติงานในพื้นที่ เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลจะต้องถอดแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำปีเป็นแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำเดือน สำหรับวิธีการปฏิบัติงานกับองค์กรเกษตรกรที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาชุมชน การสร้างจิตสำนึกแกนนำ การกระตุ้นแกนนำให้รวบรวมสมาชิก การส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมทรัพย์หรือลงหุ้น การส่งเสริมให้กลุ่มจัดทำกิจกรรมรวมกันซื้อ-ขาย หรือแปรรูป และการประเมินผลกิจกรรมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติงานปีต่อไป ส่วนการสร้างองค์กรเครือข่ายชุมชนระดับตำบล และคณะอนุกรรมการบริหารศูนย์บริการ ได้จากการเลือกตั้งตัวแทนกลุ่มต่างๆ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม ตัวแทนหมู่บ้าน หลังจากนั้นสนับสนุนให้คณะกรรมการองค์กรเครือข่ายมีกิจกรรมสนับสนุน กลุ่มเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นการปฏิบัติงานในพื้นที่ยังรวมถึงการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ข้าราชการ การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนจัดทำเกณฑ์การวัดผลให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์งานส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งวิธีการนิเทศ ติดตามงาน 3. การควบคุมงาน ได้แก่ การวัดผลปฏิบัติงาน โดยวัดผลผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตามเกณฑ์การวัดผล ร้อยละ 70 และผู้บังคับบัญชาเบื้องต้น (เกษตรอำเภอ) ให้คะแนนคุณลักษณะของข้าราชการ ร้อยละ 30 สำหรับผู้ที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชาเบื้องต้น แต่ต้องมีคะแนนจากผลการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะของข้าราชการ รวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และ 4. การประเมินระบบการทำงาน ได้แก่ การเปรียบเทียบผลสำเร็จของงานกับเป้าหมาย ซึ่งแม้ยังไม่ชัดเจนในเชิงปริมาณและคุณภาพมากนัก แต่มีกรณีตัวอย่างที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีแก่เกษตรกรเป้าหมายหลายตัวอย่างด้วยกัน นอกจากนั้นยังมีการประเมินระบบการทำงานด้วยการออกแบบสอบถาม และระดมสมอง นำไปสู่การปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรเป็นประจำทุกปี เช่น ปรับปรุงเกณฑ์การวัดผลงานในพื้นที่ และวิธีการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นต้น ข้อเสนอแนะในการวิจัยสำนักงานเกษตรจังหวัด ควรจัดตั้งคณะกรรมการปรับปรุงระบบงานส่งเสริมการเกษตรซึ่งประกอบด้วยตัวแทน บุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับระดับต่างๆ เพื่อพิจารณาปรับปรุงระบบงานเป็นประจำทุกปี โดยมีการนำผลการปรับปรุงชี้แจงเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกคน ก่อนประกาศใช้เป็นระบบการทำงานของปีนั้นๆ